

Fig. 141-42.
Regnvejrstelt til brug
ved kastning af grave.
Solbjerg kgd.,
Frederiksberg.
Se teksten foregående
side.

Om de danske love om ligbrænding

Skolebestyrer Magnus Lund

Den første lov om ligbrænding i Danmark daterer sig fra 1. april 1892. Tilladelse til ligbrænding var i denne lov betinget af et i testamentarisk form affattet krav om at blive brændt. Endvidere skulle dødsattesten være udstedt af embedslægen. § 5 i loven bestemmer, at det ikke kan pålægges folkekirkens præster at medvirke ved en bisættelse, der efterfølges af ligbrænding. Denne bestemmelse går igen i alle de senere udstedte love.

I denne forbindelse fristes jeg til at anføre, at biskop *Monrad* ikke var modstander af dogmatiske grunde (»... uagtet jeg saaledes ikke skjønner, at der i og for sig er noget at indvende mod Ligbrænding...«), men af mange andre grunde var han alligevel absolut imod at give tilladelse til at indføre ligbrænding i Danmark. Hans udtalelse om præsternes stilling var: »Præsten har aldeles ikke noget at gøre med Spørgsmaalet om, hvorledes Liget bliver behandlet, inden Levningerne overgives til Graven. Om Liget bliver brændt eller ikke brændt, vedkommer ham ligesaa lidt, som om det var blevet sønderskaaret eller ikke sønderskaaret.« Dette er akkurat det samme syn biskop *Rosendahl*, Roskilde, har givet udtryk for 1950, men alligevel har også den nyeste lov stadigt sin § 5.

I et cirkulære fra december 1892 bestemmer kultusministeriet, at præsterne i hvert enkelt tilfælde skal søge om tilladelse til at medvirke ved en bisættelse. Dette er klart i modstrid med loven, der overlader til præsterne selv at afgøre, om

de vil medvirke, så allerede i februar næste år meddeles det præsterne, at de altid kan forvente tilladelse, og endelig den 5. februar 1894 kommer der den bekendtgørelse fra kultusministeriet, der er i fuld overensstemmelse med loven. Den forbyder præster at fungere i krematorier. Når jordpåkastelse har fundet sted i hjem, kapel eller kirke, skal præsten gå. Har han privat grund til at følge, må han først aflægge sin embedsdragt.

Næste lov er af 5. marts 1910. Man var gået bort fra den testamentariske form for begæring om ligbrænding, men der skal stadig foreligge en skreven erklæring oprettet enten for *notarius publicus* eller for tvende vidner. Nyt er, at loven giver tilladelse til brænding af børnelig indtil 15 år. Med loven fulgte et nyt regulativ for præster, hvori det gamle regulativs snærende bånd fuldstændigt ophævedes.

Den tredje lov om ligbrænding er dateret 1. juli 1923. Den betød, at en simpel skriftlig erklæring fra afdøde om ønske om brænding nu var tilstrækkeligt. Forældres myndighed til at lade mindreårige brænde udvidedes fra det 15. til det 18. år, men vigtigst var, at der ikke mere skulle foreligge nogen erklæring fra embedslægen.

Den 14. marts 1931 kom den fjerde lov om ligbrænding.

Foruden almindelige skriftlige erklæringer blev nu også et mundtligt udtalt ønske om ligbrænding tilstrækkeligt, ligesom et endeligt medlemskab af en aner-

kendt ligbrændingsforening i denne lov anses for tilstrækkelig tilkendegivelse af, at ligbrænding er ønsket.

Desuden stillede man friere m. h. t. askens anbringelse, f. eks. blev der i flere tilfælde givet tilladelse til at sænke asken i havet.

Den femte og nugældende lov om ligbrænding er af 18. april 1950.

Som hidtil kan nu enhver, der er fyldt 15 år, træffe bestemmelse om ligbrænding ved en skriftlig eller mundtlig tilkendegivelse, ligesom medlemsskab af en ligbrændingsforening er tilstrækkeligt.

Nye er følgende bestemmelser:

- a) Den med afdøde samlevende ægtefælle kan træffe bestemmelse om, at afdøde skal brændes, såfremt afdøde ikke har tilkendegivet ønsket om ikke at blive brændt.
- b) Forældremyndigheden til at træffe bestemmelse om ligbrænding udvides fra det 18. år til det 21. år, hvis afdøde var ugift.
- c) Endvidere kan den, der har forældremyndigheden, træffe bestemmelse om afdødes brænding uanset alder, hvis afdøde ikke var ved sin fornufts fulde brug.
- d) De bestemmende myndigheder kan lade lig af dødfundne ukendte personer (f. eks. strandvaskere) brænde.
- e) En kirkegårdsbestyrelse kan træffe bestemmelse om ligresters brænding, hvis der ikke fra afdøde eller dennes ægtefælle eller børn foreligger et overfor bestyrelsen tilkendegivet ønske om, at afdødes rester til sin tid skal begraves i en fællesgrav.
- f) Såfremt afdøde på den ene eller anden måde har tilkendegivet ønsket om at blive brændt, påhviler det de pårørende under strafansvar at drage omsorg for, at det sker.
- g) Justitsministeriet kan give tilladelse til, at dødsattesten ikke som hidtil behøver at forelægges politiet til erklæring, før brænding finder sted.

Det i den nye lovs § 6 bebudede regulativ er ikke kommen endnu, men nedenfor anføres fra tidligere cirkulærer m. m. en del af de punkter, man må forvente stadig vil forblive i kraft.

I cirkulære af 5. marts 1935 indskræpes, at askeurner kan nedsættes på samtlige kirkegårde, og at man kan anlægge særlige afdelinger alene beregnet på urner. Indkøbes ny jord til en kirkegårdsudvidelse alene beregnet til urner, fritages man for at fremsende til kirkeministeriet en embedslæges erklæring om arealets egnethed til begravelse, således som det ellers kræves i anordningen af 10. dec. 1927 § 1. Derfor var følgende afgørelse fra kirkeministeriet uforståelig:

Gørlev valgmenighed ønskede pladsen om dens kirke udlagt til urnehave og indviet, men i skrivelse af 2. april 1935 afviser kirkeministeriet med den begrundelse, at der ikke fandtes hjemmel til anlæg af kirkegårde, på hvilke *begravelse* ikke kan finde sted! Valgmenigheden går til justitsministeriet, der giver tilladelse til anlægget af urnekirkegården, men efter anmodning fra kirkeministeriet med påtegning om, at det udsete areal ikke må indvies! Hvor uholdbart dette standpunkt fra kirkeministeriets side var, ses bedst deraf, at provst *Exner*, Hald, før nedsættelsen af urnerne med asken af *Hvidsten-Gruppens* helte i mindelunden i Hvidsten, indviede mindelunden på samme måde, som en ny kirkegård indvies.

Ovennævnte cirkulære fra 1935 forudsætter, at asken altid kommer i urner (let opløselige til nedsætning i jord og bestandige til opbevaring over jorden), men i et tillæg fra 1. juni 1944 til regulativet om udførelse af ligbrænding af 1. juni 1937 gives der tilladelse til, at asken i urnegraven blandes direkte med jorden. Denne fremgangsmåde anvendes ved næsten alle fællesgrave og i øvrigt også, hvor afdøde eller de pårørende har ønsket det.

Som allerede nævnt kan justitsministeriet give tilladelse til særlige anbringelsesmåder af asken (i den nye lov § 4, stk. 2), og når vægtige grunde taler derfor, kan der gives tilladelse og er givet det til indretning af urnegravpladser (herunder også urnegemmer over jorden) på privat grund.

Kirkeministeriets cirkulære af 30. april 1949, 3. afsnit, sidste halvdel, har fået enkelte kirkegårde af hensyn til urners eventuelle flytning til at forlange, at urnerne skal være af bestandigt materiale. At en urne af opløseligt materiale ikke kan flyttes efter kortere eller længere tid, er en sag for sig; dette er tilmed meningen med denne urneform. Men at tilstræbe, at en flytning altid kan ske ved at forlange bestandigt materiale til urner til nedgravning, er selvfølgelig en fuldstændig misforståelse af lov og cirkulærer.

For fuldstændighedens skyld bør måske tilføjes, at i alle de hidtil givne love om ligbrænding gives der tilladelse til, at asken foruden at nedsættes i jorden også må anbringes i særlige af justitsministeriet godkendte urnehaller eller urnemure.